

Brzezińska, Jadwiga

Działalność Zespołu Sekcji Historii Farmacji w 2008 r.

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 54/3-4, 344-351

2009

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Toruńska wystawa była 120. indywidualną, na której zaprezentował 150 swych najnowszych grafik. Poza tym uczestniczył w 150 wystawach zbiorowych. Jest twórcą 2500 znaków książkowych. Ta eksplozja twórczości artystycznej farmaceuty-naukowca z Uniwersytetu Jagiellońskiego napawa radością i dumą rodaków, a szczególnie farmaceutów.

Jadwiga Brzezińska
Kołobrzeg

DZIAŁALNOŚĆ ZESPOŁU SEKCJI HISTORII FARMACJI W 2008 R.

Zespół Sekcji Historii Farmacji Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego zrzesza ok. 250 historyków farmacji w 14 sekcjach terenowych, które prowadzą samodzielną działalność na swoim terenie. Zespół działa w obecnej kadencji od 14.06.2007 w następującym składzie: przewodniczący – dr Jan Majewski, wiceprzewodniczący – prof. dr hab. Dionizy Moska, dr Katarzyna Hanisz, dr Andrzej Wróbel, sekretarze – dr Jadwiga Brzezińska, mgr farm Lidia Maria Czyż, członkowie: dr Stefan Rostański, dr Krzysztof Kmieć, mgr farm Jerzy Waliszewski. W skład Zarządu Zespołu wchodzi też przewodniczący wszystkich 14 Sekcji. Są to: z Sekcji Białostockiej – mgr Irena Kałaur, z Sekcji Bydgoskiej – mgr Alina Piotrowska, z Sekcji Gdańskiej – prof. Feliks Gajewski, z Sekcji Katowickiej – prof. dr hab. Dionizy Moska, z Sekcji Krakowskiej – doc. dr hab. Zbigniew Bela, z Sekcji Kieleckiej – dr Andrzej Sułko, z Sekcji Lubelskiej – dr Andrzej Wróbel, z Sekcji Łódzkiej – dr Katarzyna Hanisz, z Sekcji Olsztyńskiej – mgr Grażyna Domin, z Sekcji Poznańskiej – dr Jan Majewski, z Sekcji Rzeszowskiej – mgr Lidia Czyż, z Sekcji Wrocławskiej – mgr Romana Karaszewska, z Sekcji Szczecińskiej – mgr Jerzy Waliszewski, z Sekcji Zielonogórskiej – mgr Michał Czapór.

Zespół Sekcji Historii Farmacji integruje historyków farmacji z całego kraju, inspirowanie podejmowanie prac badawczych i dokumentacyjnych, organizuje sympozja krajowe i utrzymuje kontakty naukowe z historykami farmacji innych krajów. Zespół Historii Farmacji PTFarm należy do Międzynarodowego Stowarzyszenia Historii Farmacji, do którego opłaca składkę członkowską. Delegat Zespołu bierze udział w obradach zarządu tego międzynarodowego stowarzyszenia, a w biuletynie NEWS ukazują się co roku (od 1999) roczne sprawozdania z działalności Zespołu.

W 2008 r. odbyły się 4 zebrania Zespołu Sekcji Historii Farmacji: 1) 17.03.2008 w Warszawie, 2) 19.06.2008 w Licheniu, 3) 3.10.2008 w Warszawie, 4) 5.12.2008 w Warszawie. Na zebraniach tych wygłaszane były referaty, omawiano sprawy organizacyjne, przekazywano relacje z imprez historycznych, informa-

cje o konferencjach naukowych, nowych książkach i inne. Na zebraniach Zespołu w 2008 r. wygłoszono następujące referaty:

1. *Apteczki i ich opiekunki – dworski folklor środowiskowy* – doc. dr hab. Iwona Arabas.
2. *Pamięci prof. dr Pierre Julien* – dr Jadwiga Brzezińska.
3. *Znajomość wiedzy filozoficznej sprzyja kształtowaniu pożądanых postaw moralnych farmaceutów* – prof. dr hab. Dionizy Moska.
4. *Działalność naukowa i społeczna prof. dr hab. Dionizego Moski* – dr Jan Majewski.
5. *Pierwsze polskie podręczniki farmacji* – mgr Karolina Maciszewska.
6. *Historia apteki w Bełżycach* – mgr Małgorzata Korzeniowska.
7. *Prof. dr Henryk Ellert (1908–1970)* – mgr Agata Tutkowska-Flis.
8. *Materia medica używana na Żmudzi w 2006 r.* – mgr Zivile Petkevisius.
9. *Etnobotaniczne i etnofarmaceutyczne aspekty litewskiego folkloru* – mgr Roberta Kanapackaite.

Na zebraniu Zespołu w dn. 17.03.08 odbyła się uroczystość gratulacji dla doc. dr hab. Iwony Arabas w związku z uzyskaniem przez nią stopnia docenta habilitowanego z zakresu historii farmacji w PAN w Warszawie. Wręczono kwiaty i wysłuchano prelekcji, zawierającej główne tezy jej pracy habilitacyjnej.

Na zebraniu Zespołu w dn. 03.10.08 w Warszawie odbyła się uroczysta laudacja ku czci prof. dr hab. Dionizego Moski w związku z jubileuszem 80-lecia urodzin. Przewodniczący Zespołu dr J. Majewski przedstawił sylwetkę i dorobek naukowy Jubilata.

Na zebraniu w dn. 17.03.08 odczytano wspomnienie o zmarłym w 2007 r. prof. Pierre Julien z Paryża, zasłużonym dla historii farmacji, b. przewodniczącym Międzynarodowego Tow. Historii Farmacji i b. przewodniczącym Międzynarodowej Akademii Historii Farmacji, zaprzyjaźnionego z prof. W. Roeskem.

Zebranie Zespołu w dn. 05.12.08 połączone było z konkursem prac magisterskich z zakresu historii farmacji. Współorganizatorem konkursu był Zespół Sekcji Historii Farmacji PAN.

Imprezy historyczne w 2008 r.

1. Najważniejszą imprezą historyczną w 2008 r. było XVII Sympozjum Historii Farmacji w dn. 19–22.06.08 w Licheniu. Organizatorem była Sekcja Poznańska, a ściślej przewodniczący Zespołu dr Jan Majewski. Impreza ta zgromadziła ok. 60 uczestników, w tym 7 gości z zagranicy; z Rumunii, Białorusi i Niemiec. Tematyką wiodącą sympozjum było: „Farmacja a chrześcijaństwo”. Wszystkie zgłoszone referaty zostały opublikowane w *Pamiętniku Sympozjum*. Miłym akcentem spotkania było kosztowanie teriaków, sporządzonych przez mgr J. Waliszewskiego według starych przepisów. Krajoznawcza sesja wyjazdowa umożliwiła

- poznanie zabytków i piękna Ziemi konińskiej. Swoisty urok miały gawędy o dziejach regionu kapitana żeglugi wielkiej Ryszarda Szymańskiego w trakcie podróży statkiem drogą wodną łączącą Wartę i Gopło. Obszerne relacje z sympozjum ukazały się w „Czas. Aptekarskim” (nr 8–9/08), a ponadto w „Farm. Pol.” (red. K. Hanisz) oraz Biuletynach Izbowych.
2. Drugim ważnym wydarzeniem, które zgromadziło licznych historyków farmacji była 225. rocznica powołania pierwszej katedry Farmacji i Materii Medycznej na Uniwersytecie Jagiellońskim (06.06.08), zorganizowana wspólnie przez Wydział Farmaceutyczny i Muzeum Farmacji w Krakowie. Wygłoszono 6 referatów naukowych. Ukazała się obszerna książka z materiałami z tej konferencji.
  3. W dn. 25.04–04.05.08 odbyła się wycieczka autokarowa historyków farmacji do Toskanii. Zwiedzono m.in. Muzeum Farmacji firmy Aboca w Sansopolcro, zabytkową aptekę we Florencji. W trakcie podróży wygłoszono 16 referatów historycznych. Udział w wycieczce wzięło 40 historyków farmacji.
  4. Muzeum Farmacji w Warszawie zorganizowało 2 sesje naukowe:
    - W dn. 11.03.08 – pt. *Kolory pamięci* – wygłoszono 5 referatów poświęconych działalności i twórczości prof. dr hab. Wandy Parnowskiej, zmarłej w grudniu 2007.
    - Sesja 10.04.08 – pt. *Farmaceuci Warszawy* (wygłoszono 5 referatów):
      - *Farmaceuci zasłużeni dla Warszawy* – Iwona Arabas
      - *Udział aptekarzy w życiu dawnej Warszawy* – Andrzej Sułtan
      - *Wkład Juliana Różyckiego w rozwój Pragi* – Janusz Sudecki
      - *Maurycy Spokorny – przedsiębiorca, menadżer i budowniczy* – Kazimierz Radecki
      - *Premier Leopold Skulski, patriota, społecznik, farmaceuta* – Wojciech Giermaziak.
  5. Organizacja święta Kosmy i Damiana (27 września) stała się już od dawna domeną historyków farmacji, którzy wykorzystują święto patronów farmacji do przypomnienia tradycji i etyki zawodu. W 2008 r. centralne uroczystości święta Aptekarza odbyły się 27 września 2008 r. w Warszawie. Zgromadziły prezydium NIA, gości i licznych przedstawicieli regionalnych samorządów aptekarskich. Referaty dotyczące historii farmacji wygłoszili: doc. dr hab. Iwona Arabas oraz dr Wojciech Giermaziak. Regionalne święta Aptekarza z bogatym programem i odczytami z zakresu historii farmacji odbyły się w Poznaniu, Szczecinie, Bydgoszczy i Katowicach.

Imprezy zagraniczne

Zespół otrzymał zaproszenie na Sympozjum Historii Farmacji do Targu Mures (Rumunia) (26–28.09.08) oraz na Biennale w Husum (Niemcy) (25–28.04.08). Jednak nikt z członków Zespołu nie uczestniczył w tych imprezach historycznych.

Imprezy lokalne

Wielką aktywnością organizacyjną odznaczyła się Sekcja Szczecińska w 2008 r.

- W dn. 15 czerwca podczas Dni Stargardu mgr J. Waliszewski zorganizował na rynku miasta publiczne sporządzenie teriaku według receptury średniowiecznej. Wydarzenie to komentowały głośno wszystkie media, jako niezwykle.
- 8 czerwca mgr J. Waliszewski przedstawił prezentację multimedialną pt. *Leki i leczenie w dawnym Stargardzie*.

Tablice pamiątkowe

Ważnym do odnotowania faktem było ufundowanie i poświęcenie 5 tablic pamiątkowych celem uczczenia i upamiętnienia wybitnych farmaceutów.

1. W dn. 11 listopada 2007 r. dzięki staraniom aptekarzy mgr Jolanty i dr Kazimierza Radeckiego na budynku ich apteki w Piasecznie została odsłonięta tablica pamiątkowa ku czci mgr Wacława Kauna (1883–1926), burmistrza Piaseczna (1918–1926) i Naczelnika Straży Pożarnej (1916–1918).
2. W dn. 5 kwietnia 2008 r. dzięki inicjatywie dr Kazimierza Radeckiego i jego małżonki mgr Jolanty Radeckiej – odbyło się w Warszawie odsłonięcie tablicy pamiątkowej ku czci farmaceuty mgr Maurycego Spokonego, inicjatora i I dyrektora tramwajów elektrycznych w Warszawie, współbudowniczego Teatru Polskiego w 1913 r., założyciela Szkoły Technicznej w Warszawie.
3. Staraniem Białostockiej Sekcji Historii Farmacji PTFarm ufundowana została nowa tablica na grobie farmaceuty Feliksa Filipowicza, pierwszego prezydenta miasta Białegostoku po I wojnie światowej (01.11.2008).
4. W dn. 10 listopada 2008 r. odsłonięto w Łodzi, dzięki staraniom dr Kazimierza Radeckiego, tablicę pamiątkową, poświęconą farmaceucie mgr Leopoldowi Skulskiemu, żarliwemu patriocie, mężowi stanu, prezydentowi Łodzi (1917–1920), premierowi Rządu Odrodzonej Rzeczypospolitej (1919–1920) i ministrowi rządów kolejnych, Twórcy Polskiego Radia (1925). W uroczystości wziął udział prezydent RP Lech Kaczyński i prezes NIA dr Grzegorz Kucharewicz.

5. W dn. 28 grudnia 2008 r. dzięki staraniom dr Jana Majewskiego na budynku jego Apteki „Pod Złotym Lwem” w Poznaniu przy Starym Rynku, odsłonięta została tablica pamiątkowa ku czci farmaceutów – Powstańców Wielkopolskich w 90 rocznicę wybuchu Powstania Wielkopolskiego.

Konkurs prac magisterskich

Cenną inicjatywą Zespołu Sekcji Historii Farmacji jest organizacja Konkursów Prac Magisterskich, która zachęca młodych farmaceutów do zainteresowania się dziejami zawodu. Impreza ta organizowana jest od 3 lat wspólnie z Sekcją Historii Farmacji PAN. W dniu 5 grudnia 2008 r. zostało zaprezentowanych 5 prac magisterskich (1 z Lublina, 1 z Krakowa, 1 z Gdańska, 2 z Kowna). Prace te były bardzo ciekawe i starannie opracowane. Impreza konkursowa miała ładną oprawę, wręczono specjalne nagrody, na zakończenie odbył się wspólny obiad.

Konkurs na wspomnienia farmaceutów

W 2008 r. podsumowany został konkurs na wspomnienia farmaceutów, zorganizowany przez Sekcję Szczecińską. Mimo nagłośnienia w Biuletynach Izbowych i rozszerzeniu zgłoszeń na cały kraj, nadesłano tylko 3 prace. Bardzo szkoda, że współczesna inicjatywa nie znalazła licznego odzewu, a przewidywano wydanie drukiem zgłoszonych prac. Zainicjowana swego czasu przez prof. W.W. Głowackiego akcja zebrania wspomnień z pierwszej połowy XX w. była bardzo owocna, został opublikowany I tom tych wspomnień, a inne na łamach Farmacji Polskiej. Obecnie w XXI w. ważne jest udokumentowanie życia farmaceutów z drugiej połowy XX w. Może uda się tę akcję powtórzyć. Jest to bardzo potrzebne i celowe.

Trzy równorzędne nagrody otrzymali farmaceuci: dr Jadwiga Brzezińska, mgr Edward Drzewiecki, mgr Jolanta Połajdowicz.

Muzeologia farmaceutyczna

Rok 2008 cechowała ożywiona działalność w zakresie muzealnictwa farmaceutycznego.

1. Muzeum Farmacji w Warszawie zorganizowało 2 sesje naukowe (omówione wyżej) oraz 2 wystawy okresowe, połączone z prelekcjami tematycznymi:
  - Rozwój balneologii polskiej (17.05.2008)
  - Z dziejów leczenia astmy (29.10.2008)
2. Muzeum Farmacji w Krakowie wydało 2 publikacje. Miało dużą frekwencję podczas Nocy Muzeów w Krakowie.

3. Muzeum Farmacji w Łodzi pl. Wolności należy do PGF (kierownik dr Wojciech Giermaziak) – zorganizowało w 2008 r. aukcję obrazów, подарowanych przez aptekarzy, wydało cegiełki na zakup muzealiów. Podczas Nocy Muzeów odwiedziło je 3 tys. osób.
4. Lubelska Apteka-Muzeum zorganizowała 2 wystawy okresowe.
5. Sekcja Szczecińska HF zgromadziła wiele muzealiów farmaceutycznych i zabytkowe meble ze zlikwidowanej apteki „Pod Gwiazdą” w Stargardzie. Zostały one przekazane do Muzeum Historycznego w Stargardzie. Obecnie trwa przebudowa wnętrza budynku celem urządzenia stałej ekspozycji muzealnictwa aptekarskiego.
6. Zbiory farmaceutyczne Białostockiej Sekcji Historii Farmacji zlokalizowane w Pałacu Branickich, były niedostępne. Dzięki energicznym staraniom Zarządu Oddziału Białostockiego PTFarm udało się uzyskać wgląd do nich dla zarządu Sekcji Historii Farmacji.
7. Zbiory muzealne i bogata biblioteka przy Wydziale Farmaceutycznym w Gdańsku dzięki interwencji prof. dr Feliksa Gajewskiego, otrzymały lokal odpowiedni w budynku Wydziału Farmaceutycznego.
8. W Łodzi przy Wydziale Farmaceutycznym Uniwersytetu Medycznego istnieją zbiory muzealne (zgromadzone jeszcze przez Henryka Pankiewicza). Służą one jako pomoc dydaktyczna dla studentów farmacji i medycyny.
9. Muzeum Farmacji w Bydgoszczy przy Aptece Pod Łabędziem rozwija swą działalność i współpracuje z Okręgowym Muzeum Historycznym w Bydgoszczy. W dn. 8 grudnia 2008 r. zorganizowało sesję naukową z okazji 5-lecia działalności.
10. W dniu 14 października 2008 r. nastąpiło otwarcie Izby Pamięci Aptekarskiej w Poniatowej, woj. lubelskie. Sala muzealna mieści się w aptece Galenica przy ul. Modrzejewskiej 3. Placówka jest poświęcona Aptekarzom Polski Niepodległej, tworzącym nowoczesną farmację. W Izbie znajdują się pamiątki po farmaceutach, którzy żyli i działali w XX wieku. Z inicjatywy farmaceuty Edwarda Stanki utworzono też w Poniatowej Aleję Dębów Katyńskich, poświęconą oficerom-farmaceutom, zamordowanym w Katyniu.

Uzyskanie stopni naukowych

W 2008 r. stopień dr farmacji uzyskał Maciej Bilek z Krakowa za pracę pt. *Historyczne apteki południowej Małopolski*.

Logo Zespołu

Specjalnego odnotowania wymaga fakt, że Zespół Sekcji Farmacji otrzymał swe logo, które wykonał dr Krzysztof Kmieć. Dziękujemy mu bardzo.

Odnaczenia

Medal i dyplom Towarzystwa im. Hipolita Cegielskiego otrzymał dr Jan Majewski.

Medale im. B. Koskowskiego otrzymali w 2008 r.: dr Jadwiga Brzezińska, dr Jan Majewski, mgr Michał Pawłowski, mgr Dorota Pastok-Chomicka, mgr Jolanta Połajdowicz, mgr Zenon Wolniak.

Egzaminy doktoranckie

Dr Katarzyna Hanisz od kilku lat egzaminuje doktorantów Uniwersytetu Medycznego w Łodzi z zakresu historii farmacji.

Zmarli

- 21.03.2008 r. zmarł mgr farm Tadeusz Pusiarski z Zielonej Góry, współautor książki *Aptekarze w Gólgocie Wschodu*. Pełpin 2002.
- 14.04.2008 zmarła dr Anna Pietura z Warszawy, współautor książki *Dzieje nauczania medycyny i farmacji w Warszawie (1789–1950)*. Warszawa 1990.
- 28.09.2008 zmarł prof. dr Karoly Zalai z Budapesztu, b. prezes FIP, b. prezes Międzynarodowej Akademii Historii Farmacji, b. prezes Międzynarodowego Towarzystwa Historii Farmacji, wielki przyjaciel Polski, uczestnik 4 sympozjów historii farmacji w Polsce.
- 04.11.2008 zmarł dr hist. Tadeusz Ślaski z Bieczu, założyciel i wieloletni dyrektor Muzeum Farmacji w Bieczu, odznaczony medalem im. I. Łukaszewicza za wybitne zasługi dla polskiej farmacji.
- 30.11.2008 zmarła mgr farm Alina Wawrzonek z Lublina, malarka, historyk farmacji, współautor książki *Ochrona zdrowia na Lubelszczyźnie w latach 1944–1950*. Lublin 1999.

Książki wydane w 2008 r.

- *Pamiętnik XVII Sympozjum Historii Farmacji Licheń 2008*. Pod red. Jana Majewskiego. Poznań 2008, ss. 318.
- Anita Magowska: *Zioła – świetlana przyszłość Polski. Historia Polskiego Komitetu Zielarskiego 1928–2008*. Poznań 2008, ss. 400.
- *225 lat Farmacji na Uniwersytecie Jagiellońskim*. Pod red. Z. Beli. Kraków 2008, ss. 500.
- A. Wróbel, St. Vogel, Ewa Dębińska: *Apothecare necesse est...* Warszawa 2007.
- *Chorzowski Słownik Biograficzny*. Tom I, Edycja nowa. Pod red. Zb. Kapały. Muzeum Chorzowa 2007 (tam D. Moska – biogramy zasłużonych farmaceutów).

Podczas gdy w 2007 r. ukazały się aż 43 książki z zakresu historii farmacji i medycyny, to w 2008 r. tylko kilka.

Publikacje w czasopismach

Pogłębiają się trudności z drukowaniem naukowych prac historycznych. Trochę prac historycznych ukazało się w biuletynach Izbowych, ale były to prace popularne i miały ograniczony zasięg czytelników.

Podsumowanie

Podsumowując działalność Zespołu Sekcji Historii Farmacji PTFarm w 2008 r. można stwierdzić, że stanowi on duży dorobek, wymagający odpowiedniej dokumentacji. Bogactwo osiągnięć i wydarzeń historycznych w 2008 r. stało się możliwe dzięki wielkiemu bezinteresownemu zaangażowaniu licznych historyków farmacji. Należy wyrazić serdeczną wdzięczność wszystkim organizatorom, historykom farmacji i sympatykom, a szczególnie prezesowi Zespołu dr Janowi Majewskiemu oraz wszystkim przewodniczącym terenowych Sekcji Historii Farmacji PTFarm.

Jadwiga Brzezińska
Kołobrzeg

ICOHTEC NA XXIII KONGRESIE MIĘDZYNARODOWEJ UNII HISTORII I FILOZOFII NAUKI W BUDAPESZCIE

Na przełomie lipca i sierpnia 2009 roku w stolicy Węgier odbywał się XXIII Międzynarodowy Kongres Historii Nauki i Techniki (International Congress of History of Science and Technology – ICHS). Temat wiodący został sformułowany dość szeroko: Idee i Instrumenty w Kontekście Społecznym (Ideas and Instruments in Social Context), bowiem kongresy organizowane przez Międzynarodową Unię Historii i Filozofii Nauki (International Union of History and Philosophy of Science – IUHPS) adresowane są do badaczy zajmujących się szerokim spektrum zagadnień, począwszy od historii nauk ścisłych i społecznych, przez dzieje farmacji i medycyny po historię techniki.

Kongresy IUHPS organizowane są co cztery lata. W tym roku w Budapeszcie stawiło się przeszło 1300 uczestników z 56 krajów. Najliczniej reprezentowane były takie państwa jak: Stany Zjednoczone Ameryki, Niemcy i Wielka Brytania. Sporo było Kanadyjczyków, Rosjan, Francuzów, Holendrów, Skandynawów, Hindusów i Chińczyków. Spośród referatów wygłoszonych przez osiemnastu uczestników z Polski, większość dotyczyła przede wszystkim historii nauk ścisłych i przyrodniczych, a także dziejów popularyzacji nauki. Kilka